

1264

פ ר ו ש ר ק ר ל מס' 14/ב

פליגת ועדת הכלכלה, סיוון ג', ו' בשבט
תשי"ז - 8.1.57, בוצעה 11.00

ברכתי: חברי הוועדה:

- ב. אבניאל - היו"ר
- י. רוקח
- ס. גולברט
- י. אלטובי
- ש. שורש
- ח. יהודה
- ג. שוקן
- ב. אזניה
- י. רוזנברג

סוזסניה:

- סר לבנטל - מטעם משרד המסחר והתעשייה
- מר פריזר - מטעם משרד המסחר והתעשייה
- סר נגבי - מטעם משרד המספטים
- גב' אור - מטעם משרד המספטים
- סר לפטיץ - מטעם לשכת המסחר
- סר בקרטן - מטעם לשכת המסחר
- סר סלוט - מטעם התאחדות האכרים
- סר פלקסר - סזכיר הוועדה

סדר-היום:

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים

היו"ר ב. אבניאל:

אני פותח את הישיבה.

ניגש ישר לנושא שלטענו זימנו ישיבה זו -
סליעת דעתם והסגותיהם של נציגי לשכת המסחר, הד"ר לפטיץ ומר בקרטן,
שאני מקבלם בברכה, על חגט הפיקוח על מצרכים ושירותים. לאחר מכן
יופיעו נציגי התאחדות האכרים.

בחרתי בשיטה זו הפעם, להבריל מהנוהג
בדרך-כלל, כשאנו שומעים תחילה סקירות ספרי נציגי המסמלה, משום שהחוק
הזה שגור ונהיר לכל חברי הוועדה, הוא הונח כבר מספר פעמים על
סולחננו, לכן מן הענין הוא ליטוע קודם את דעתם של נציגי
הגופים הכלכליים שהחוק נוגע להם, בנוכחות נציגי משרד המסחר והתעשייה
ומשרד המספטים, וכדי שגם הם יתרשפו מהדברים שאמרו ואחר-כך יוכלו
לנגוע בטקירותיהם בבעיות שהתעוררו.

ד"ר לפטיץ:

בראש וראשונה תרשו לי להודות לוועדה
על האפשרות שניתנה לנו להסמיע את דברנו
בקשר להצעת חוק זו. גם אנו נהיה מאד מאד סבעי-רצון להתפטר אחת
ולתמיד מסבך התקנות והנוסחאות שהוצאו מאז 1939 ושהענינים יהיו
יותר ברורים. בקטנו היא רק שנוכל להביא כאן את דעתנו על הצעת
חוק זו כדי להתאים אותה למציאות ולהבטיח, אפילו בשעת חירום,
שלא ייגרעו זכויות הפרט. מר בקרטן יביא את הטעותינו והצעותינו
לסעיפי החוק.

סדר בקרטון:

סעיף 1 סגדיר מהי פעולה חיונית. בהצעת החוק כתוב: "פעולה חיונית - פעולה הנראית לשר כחיונית להגנת הסדינה, לבטחון הציבור, לקיום אספקה סדירה או שירותים סדירים להגדלת היצוא או להגברת הייצור, לקליטת עולים או לשיקום חיילים משוחררים או נכי מלחמה". איננו חולקים על כך שכל הדברים המפורטים לעיל הם פעולות חיוניות, אבל אנו סבורים שלענין חוק זה יש לפחוק אותו חלק בהגדרה החל מהטלים, להגדלת היצוא ועד הסוף.

כל התקנות האלה הן תקנות להסדר בשעת חירום. אנו מבינים שהגדלת היצוא זו שאלה של סחר חוץ וסדיניות פיסקאלית, הוא הדין לגבי הגברת הייצור וכו' - יצירת אקלים שתאים ותנאים שתאימים ליצוא וייצור, אבל אי-אפשר להסדיר דברים כאלה על-ידי צווים. הוא הדין לגבי קליטת עולים, שיקום חיילים ונכי מלחמה; יש חוקים אחרים על-ידם תוכל הממשלה לפתור בעיות אלה.

אנו מבקשים שהחוק הזה יחול רק על פעולות חיוניות לבטחון הסדינה, לבטחון הציבור, קיום אספקה סדירה ושירותים סדירים.

סעיף 2 אוסר ש"חוק זה לא יחול אלא בתקופה שקיים בסדינה מצב של חירום בתוקף אכרזה לפי סעיף 9 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט תש"ח - 1948 (1)". אנו מבינים שעצם הכרזת שעת חירום בסדינה זהו דבר הנתון לסמכות הכנסת, זה געשה בסנת 1948 על-ידי מועצת הסדינה הזמנית וסאז קיים מצב חירום. אבל בתוך תקופת החירום יש כמה וריאנטים, למשל ההבדל בין התקופה ינואר-פברואר 1955 לבין סוף אוקטובר והתחלת נובמבר 1956. בוודאי שתקנות אלה מוצדקות לגבי תקופה כזו או קטנה יותר-נובמבר 1956, אבל יש תקופות שלא תיתכן התערבות כזאת בחיי הכלכלה כשהזמנים הם כתיקונם. אמנם הוכרזה שעת חירום, אבל אין פעולות איבה והמצב אינו כזה שפחייב התערבות דרסטית בחיי הפרט. אין לנו הצעה מפורשת לדבר זה, אבל יש לנו משאלה: כשהוועדה תסקול את הצעות השיבוים והתיקונים בהצעת החוק שתביא בחשבון אפשרות ספרקים מסויימים בחוק, או סעיפים מסויימים, יופעלו על-ידי השר באיטור ועדת הכלכלה של הכנסת. אם הצעה זו תתקבל בקטתנו היא שהוועדה תיתן את איטורה לשר רק כשיש שעת חירום מסת.

בסעיף 3 נאמר: "לא ישתמש שר בסמכותו לפי חוק זה אלא אם היה לו יסוד סביר להניח שהדבר דרוש לקיום פעולה חיונית, או למניעת הפקעת שיערים וספטרות, או כדי להבטיח סחירים נאותים". יש לי הערה אחידה לסעיף זה, לסעיף 5 (ד) (2) האוסר: "או כללי לפי סעיף זה יכול להיות מוגבל לחלק מסטח הסדינה", לסעיף 6 (ב) (2) האוסר אותו דבר, "או כללי לפי סעיף זה יכול להיות מוגבל לחלק מסטח הסדינה" ולסעיף 13 האוסר שה"שר רטאי להורות בצו כל הוראה מסליטה וכל הוראת לורי הדרושות, לדעתו, לביצוע סטכויות לפי פרק זה, לרבות הוראות בדבר דרכי איכופם של צווים". הטוסג של "הוראה מסליטה" או "הוראת לורי" אינו מספיק מוגדר, לדעתנו, ומה שיכול להיות כמסלים, לדעת השר, עלול להיות לא מסלים, לדעת הכנסת, אלא יסודי. היינו מבקשים גם סעיף 13 וגם הסעיפים האחרים שציטטתי, תינתן לגביהם האפשרות לוועדת הכלכלה של הכנסת, או לכנסת עצמה, לבטל צו או תקנה לפי סעיפים אלה, אנחנו מבינים שבשעת חירום צריך להוציא תקנה מסויימת ויש לסטור על גורם ההפתעה. כאבולוגיה אני יכול להביא לדוגמה צווי סכס והגדלת בלו; בספרים אלה צריך להוציא את הצויים בין לילה, ורק אחר-כך מביאים את הצוים להעדת הכספים והיא יכולה לבטל אותם. אנחנו מבקשים בספרים אלה להשאיר סמכות לאחת טוועדות הכנסת לבטל תקנה לפי סעיפים אלה גם אחרי שהשר פרסם אותה.

בתוך דברי ההסבר אנו לטדים שבניגוד לתקנות הקיימות החוק הזה חל על סצרכים בני פיקוח, ז.א. סצרכים שהשר הכריז עליהם שהם בני פיקוח. בהצעת החוק יש הרבה סעיפים בהם לא כתוב אחרי הטלה "סצרך" או "סצרכים" - "ברי-פיקוח", למשל בסעיף 5

ובעוד כמה סעיפים. יתכן שזו טעות...

סר לבנטל:

אין זו טעות.

סר בקרמן:

אם זו איננה טעות אנו מבקשים להוסיף
אחרי המלה "מצרך" את המלים "בר-פיקוח".

סעיף 7 דן ברכישת מצרכים. בחוק הזה

לא מדובר על תפיסה אלא על רכישה, והרכישה נובעת מהסיבות המפורטות
בסעיף 7. על המחירים נקבעו הוראות אלה: "נקבע מחיר סכסימלי לאותו
סוג של מצרכים - ישולם לבעליהם המחיר הסכסימלי בניכוי סכום שלו יעלה
על 25% ממנו, כפי שיוורה השר אם בצו הרכישה ואם בצו נפרד" וכן: "לא
נקבע מחיר סכסימלי - ייקבע מחיר כזה וישולם לבעליהם המחיר הנקבע בניכוי
סכום שלא יעלה על 25% ממנו, כפי שיוורה השר אם בצו הרכישה ואם בצו נפרד".
אנו יודעים מהנסיון של שנים רבות, שרכישה או תפיסה של מצרכים בשעת
חירום באה בחשבון לגבי מצרכי מזון, חוסרי גלם, חייטיקאלים, מתכות,
עצים וכד', לא ראינו שיתפסו מחורות כמו ליפסטיק ובכלל קוסמטיקה וכד',
באשר אלה אינם מצרכים יסודיים מצריך לתפוס אותם. מתוך הנסיון שיש
ללשכת המסחר ולמוסדות אחרים אנו יודעים שעל מצרכים מסוג זה
שהמסלה יכולה לרכוש או לתפוס אין מגיעים לרווח של 25%, הרווח נע
בין 2-3 אחוזים עד 10-12 אחוזים. איננו רוצה לנגוע בשאלה אם השר
רשאי לדרוש הנחה, אבל לדעתנו אין הוא זכאי לדרוש הנחה בשיעור 25%
שהמחיר כולו, כי אז זו לא תהיה רכישה אלא החרפה. אם השר יתפוס עצים
או חוסרי גלם וידרוש הנחה של 25% אז יקחו גם שהקרן עצמה, ספגי שאין
רווח של 25%. לא יתכן לדרוש הנחה עד 25% מהמחיר הסכסימלי, כי
המפקחים על המחירים הם די "צנועים" בקביעת הרווח על מצרכים אלה.
ובדרך-כלל תופסים לא אצל קמעונאים אלא אצל יצרנים וסיטונאים.

יש לנו הצעה אלטרנטיבית: אנחנו מציעים
נוסח כזה: "השר רשאי לקבוע הנחה עד 25% מהרווח". סוף-סוף הרווח
נקבע על-ידי הרשות המוסמכת, זהו רווח ברוטו הכולל את ההוצאות הכלליות
של החזקת העסק.

כן אנו מבקשים לאפשר לעורך, במקרה שלא
תהיה הסכמה מצד המוכר, אם הוא טוען שמטילא קופה על-ידי הרשות
המוסמכת, שיוכל לעורר לפני ועדה של שלושה שתהיה מורכבת מסופט סיכהן
כיושב-ראש הוועדה ועוד שני חברים - אחד מטעם הרשות המוסמכת שקבעה את
המחיר ואחד המייצג את אותו ענף בו עוסק המערער. אנחנו מציעים
שזו תהיה ועדת הערר הנזכרת בסעיף 15 (ג). סעיף 15 (ג) מדבר
על סינוי ועדת עררים ואנחנו מציעים שוועדה זו תהיה ועדת ערר על
סוג זה של מקרים כשיש ערעור בקשר לרווח.

סעיף 8 (א) אומר: "שר רשאי, בצו,
להטיל על בעלו של מפעל העוסק או הנועד לעסוק בפעולה חיונית חובה
להפעיל את מפעלו לפי הוראות השר, או איסור להפסיק את פעולת המפעל".
אנו מציעים להוסיף: "בתנאי שיובטח רווח סביר לבעל המפעל".

בסעיף 9 (א) נאמר: "שר רשאי, בצו,
לסנות אדם שיפורט בטור בצו (ושייקרא להלן - מפקח מורשה) לנהל, או
לפקח על הנהלתו של מפעל מסויים העוסק, או הנועד לעסוק, כולו או חלקו,
בפעולה חיונית, ורשאי השר לפרט בצו את תפקידי ההנהלה והפיקוח".
זהו אחד הסעיפים הדורסטיים ביותר, שאנו מבקשים לתפעיל אותם רק בשעת
חירום של סמס ובאישור ועדת הכלכלה. כמו-כן אנו מציעים שהמפקח המורשה
לא ינהל אלא יפקח. אנו יודעים שהי האחריות הרובצת על כל אזור לפי חוק
זה אם יעז לא להסמך להוראות השר. אם בפועל יטב טפקח ויפקח, ברור
שבעל המפעל יצטרך לציית. לא יתקבל הדבר כנראה גם בחוץ לארץ, שכאן
יש חוק לפיו אפשר להכניס בשעת חירום מפקח שינהל בעצמו את המפעל.
זהו יותר מדי לדעתנו, מטפיק שיוכנס מפקח אשר יפקח על הנהלת המפעל.
כטובן שזה מעורר כל מיני בעיות, ויש צורך לחייב את המפקח לספור
על סודות מסחריים, פטנטים וכו'.

לא כתוב בסעיף הזה מתי השר רשאי לעשות זאת. אני חושב שבכונן יהיה אם הסעיף הזה יחול במקרה שהמפעל סרב למלא הוראות השר בצד, כלומר תבאי מוקדם למינוי מפקח יהיה שהמפעל קיבל צו לעשות פעולה, הוא סרב, נמנע מלעשותה, ואין סיבה, לדעת השר, שהוא ימנע; במקרה זה השר ימנה מפקח מורשה. אבל כל עוד בעל המפעל אינו עבריין ולא סרב לצוית להוראות השר אין להכניס קומיסר לתוך מפעלו.

סעיף זה אינו אומר לכמה זמן יהיה המינוי. יכול להיות מקרה - גם אם יתוקן סעיף זה - שבעל המפעל הותרה ועבר עבירה, אבל בכל זאת בשאלת השאלה כמה זמן ישב המפקח במפעל, האם בכל התקופה של שעת חירום או לפי רצון השר? הצעתנו היא שמינוי כזה יהיה לתקופה שלא תעלה על 3 חדשים, אבל כעבור חודשיים מותר לבעל המפעל להופיע בפני ועדת העררים ולתבוע לבטל את חידוש המינוי או להחליף את המפקח באחר בגלל סיבות מפורטות. בניה מקרה טוטליות המפקח נובעת מעבודתו במפעל מתחרה והוא רואה את הפטנטים ואופן הניהול של המפעל המפוקח באופן שפוגע בעצם קיומו של המפעל; אז יכול להיות מקרה שיש פעולה עוינת מצד המפקח. אנחנו מבקשים לאפשר לבעל המפעל להופיע בפני ועדת ערר ולבקש או לבטל את הפיקוח או להחליף את המפקח, תוך הצבעה על פעולות עוזנות ובלתי מוצלחות של המפקח. אם המינוי יוארך, כעבור חודשיים טוב יש לאפשר לבעל המפעל להופיע בפני ועדת העררים אנו מקווים שלא יסתמסו יותר מדי בסעיף זה, כך שוועדת העררים לא תהיה מוטרדת על-ידי סעיף זה.

בסעיף 15 (א) נאמר ש"סר המספטים ימנה ועדת עררים, או ועדות עררים, לענין חוק זה"; ובסעיף 15 (ב) נאמר: "כל ועדת עררים תהיה של שלושה; כיושב-ראש הוועדה ימנה שופט בית-משפט מחוזי" - לא נאמר מי יהיו יתר שני חברי הוועדה. אנחנו מציעים ששני החברים הנותרים לא יהיו עובדים בסירות המדינה ואם הצעה זו לא תתקבל - שלא יהיו לפחות פקידים במשרדים הכלכליים של השרים העשויים להסתמס בתקנות אלה. אביא דוגמה שתכחיר למה אנחנו מציעים זאת: נניח שעל סחורה מס ייסת הוטל היטל אשר לדעת טוטלים-מספטים אינו מוצדק; בעל הסחורה הגיש ערר בוועלה הסורכת מסופט מחוזי ועוד שני פקידים מכובדים שאיננו מטילים ספק ביסרם; בינתיים היה טיפול אדמיניסטרטיבי בענין ובתיק יש סכתב בסם השר הדוחה את הערעור של בעל הסחורה וטוען שעליו לסלם; אני מבקש את הוועדה לא להעמיד את הפקידים של אותו סר בטצב שהם צריכים לבטל את החלטת השר. אינני אומר שאנשים אלה אינם אובייקטיביים, אבל זה יוצר מצב לא נוח. אנו מבינים שאי-אפשר להכביר יותר מדי על תקציב ההנהלה של בתי-המשפט ולחליב אותה להוסיב שופטים בוועדות אלה, לכן בקשתנו היא שיתר שני חברי הוועדה יהיו או נציגי ציבור, שיתסנו על-ידי סר המספטים, או נציגים של משרד המספטים, אבל לא פקידים במשרדים הכלכליים. אנחנו עומדים על ההצעה הראשונה, סר המספטים ימנה שני נציגי ציבור, ואנחנו בטוחים שהתוצאות לא תהיינה גרועות מאשר בוועדות העררים על סומות מס הכנסה, וסם הענין הוא יותר דליקטי ונוגע לציבור יותר גדול.

בסעיף 16 (א) נאמר: "הרואה עצמו נפגע על-ידי צו לפי הפרק השני, שניתן לאדם פלוני או למפעל פלוני, או למספר בני אדם או מפעלים שפורטו אחד אחד בצו, רשאי תוך חמשה עטר יום מהיום טבו הגיע הצו לידיעתו, לעורר עליו לפני ועדת עררים". אנחנו מבקשים למחוק את המלים "לפי הפרק השני" ולכתוב "הרואה עצמו נפגע לפי חוק זה". אם לא תתקבל הצעתנו אי-אפשר יהיה להגיש ערעור על פרק ג' הדן בקביעת המחירים. אנחנו מבקשים לאפשר להגיש ערר על כל צו לפי חוק זה.

לפי סעיף זה אפשר להגיש ערר תוך 15 יום מהיום טבו הגיע הצו לידיעת העורר. יש מקרים שפלוגי מקבל צו לעשות פעולה מסויימת; לדוגמה: יש לי סלאי של "פליז" ומצוים עלי: תפעיל את המפעל שלך ותעשה גלזים לכדורים. יחד עם זה עושים קלוקלציה מסויימת, מוצדקת בסביל משרד הבטחון, והיציצור

רשיון יבוא, לחידוש הטלויזיה, על אותו "פליז" וכאשר אקבל אותו אהיה חופשי לייצר סחורות לצריכה שוטפת. זה יהיה הפיצוי שלי עבור הייצור שייצאתי למטרה לאומית. על-כך איננו סערערים. אבל נניח שעברו 15 יום וכעבור חודש יש אמברגו על "פליז" מתכות, או יש תקלות אחרות, כך שלא אקבל את הפיצוי שהובטח לי, ואילו בארץ אני צריך לסכור לפי צו במחיר קבוע. במקרה זה אני צריך להיות רשאי להופיע לפני ועדת ולעורר על זה. הצעתנו היא שיו"ר הוועדה, שהוא שופט מחוזי, יהיה רשאי לקבל ערעור, לפי בקשה מיוחדת, גם לאחר תום התקופה של 15 יום, אם ימצא ביסוסים סבירים לכך, בין אם הוגש ערר בענין זה ובין אם לא הוגש. גם אם הוגש ערר, תוך 15 יום, אם השופט המחוזי ימצא שהשתנו הנסיבות צריך לאפשר להגיש ערר שני.

אנחנו מבקשים מהוועדה להמליץ על הקמת ועדת עררים עליונה. במקרים מסויימים שתהיה עוד אינטסטנציה. אנו יודעים שיכולה להיות הצפה של ערעורים לכן אנחנו סוכנים להסתפק רק במקרה אחד בו יאופשר ערעור בפני ועדת העררים העליונה - כשוועדת העררים הגיעה להחלטתה לא פה-חמד. אם אחד מחברי הוועדה רשם הסתייגות, עובדה זו תהיה סיוע בידי האזרח כדי לדרוש הופעה בפני ועדת עררים עליונה. אם ועדת העררים תגיע למסקנתה פה-אחד לא תהיה זכות ערעור.

סעיף 22 (א) (1) בא למנוע מסחר בשרשרת - העברה של מצרכים מיד ליד בצורה ספקולטיבית. אין לנו כל הסתייגות לכך, אבל יש פה כמה דברים שכדאי לתקן. כתוב, "לא יימכר מצרך בר פיקוח בידי יבואן ליבואן אחר"; אנו מציעים לתקן תיקון שהוא למעשה תיקון טכני. אם אני יבואן של תה ועלי לארוז את התה, האם אסור לי לקנות נייר סיבואן לנייר? מתקבל על הדעת שאסור יהיה שיבואן של תה ימכור תה ליבואן אחר. לכן אנחנו מבקשים בסוף פסקה (1) לעשות פסיק ולכתוב: "שחלק מעסקו הוא יבוא ומכירת אותו מצרך".

בסעיף 22 (א) (3) נאמר שאסור למכור מצרך "בידי סיטונאי ליבואן או לסיטונאי אחר". גם פה צריך לכתוב "מעסקו או חלק מעסקו או מכירת אותו מצרך".

בסעיף 28 (ב) נאמר: "דבר שנתפס לפי סעיף קטן (א) יוחזק עד שבית-המשפט יחליט טה ייעשה בו, או עד שיוחזר למי שמטנו נתפס". לא כתוב כמה זמן סותר לנציג השר להחזיק את המצרך הזה ומתי עליו להחזירו. אנו מציעים להשאיר בטגרת תקנות ההגנה הקיימות לפיהן דבר זה צריך להעשות תוך חודש ימים. אם תוך חודש ימים לא הוגשה תביעה משפטית יש להחזיר את הדבר הנתפס לאדם שאצלו זה נתפס.

אני עובר לסעיף 31. נניח שהשר תפס מצרך העלול להתקלקל ומכר אותו. בסעיף קטן (2) כתוב שיש להגיש תביעה פלילית תוך 3 חודשים, אנחנו מציעים לכתוב "חודש" במקום "3 חודשים". נניח שיש לי מלאי של זרעים ומתקרבת עונת הזריעה. אם יעקלו את הזרעים ויחזיקו אותם 3 חודשים אני גמתי עם כל הקריירה שלי. ועוד תיקון אנחנו מציעים: אם כעבור חודש לא הוגשה תביעה פלילית צריך להחזיר את המצרך הנתפס לאדם אצלו נתפס המצרך. למה אני, שהבני בעל המצרך, צריך להגיש תביעה שאני דורש. טובת הנאה במצרך זה? אבל יש סקרה אחד יוצא מן הכלל, כשאנחנו מבינים שצריך להשאיר גם את הדרך הזאת - תופסים סחורה מסויימת ואיש אינו מודיע באותו מעמד שהיא שייכת לו. במקרים אלה אנחנו מבינים שיש לנהוג בצורה זו, ואז יחזירו את הסחורה לאדם שיופיע בבית-המשפט, לאחר שבית-המשפט יקבע שסחורה זו אמנם שייכת לו. אבל אם נכנסו לסחסן שלי ולקחו מטנו סחורה, יש להחזיר לי את הסחורה. הלא המדינה איננה באה להגן על בנקים ובעלי-חובות. במשפט האזרחי מקובל שאם אני בנק אני רשאי לדרוש צו עיקול, אבל אין המדינה נוקטת צעדים אלה. בעל החוב צריך לנקוט אותם.

סעיף 35 מדבר על קביעת אגרות ותשלומי חובה. אנחנו מבקשים להשאיר רק את הסכנות לקבוע אגרות. כל היתר יש להשמיט. זהו, לדעתנו, אחד הסעיפים היסודיים בחוק זה. החוק הזה בא לתת באופן ברור את הסכנות, שאינה כל-כך ברורה כיום, והגורמת לכל מיני משפטים, לפיה רשאי השר להטיל מסים על אזרחים, לגבות מהם תשלומי חובה בין על-ידי סכום קבוע ובין על-ידי אחוז מסויים מטחיר המצרך. אני רוצה לשאול אתכם מהו הטעם בדיון בכנסת הקובעת מכסימום של מס קניה, למשל, אם השר רשאי להטיל אחוז מסויים מטחיר המצרך בלי להזדקק לאישור הכנסת. הכנסת יכולה להתווכח על מכסימום של מס, מס קניה וכו', והשר יכול להטיל תשלומי חובה או אחוז מטחיר המצרך. אנו סבורים שזוהי סכנות יותר מדי רחבה לאדמיניסטרציה. יש כנסת וועדת כספים של הכנסת ורק הן רשאיות להטיל מסים - עקיפים או ישירים. אנו מבקשים את הוועדה לא להסכים לניסוח הנוכחי של הסעיף הזה ולבטל את הסכנות הניתנות לאדמיניסטרציה להטיל הטלים. אמנם החוק אינו אוסר במפורש שאפשר להטיל הטלים, אבל זה נובע מלוקי בחוק האנגלי וזה פוגע לא ביצרנים ובסוחרים אלא בכל הציבור.

בסעיף זה טמונה גם סכנה נוספת: אפשר לקבוע אגרה שהיא תהיה כתשלום חובה, אנו מבקשים לקבוע בחוק שהאגרה חייבת להיות אחידה עבור כל סוג של שירות. אם מתן התר לשיחרור סחורה מטכס טעון אגרה של 5 ל"י, אגרה זו צריכה להיות שווה לכולם. נוסף לכך אפשר להגביל בחוק את מכסימום האגרה, ואם יהיה צורך להעלות את המכסימום יובא תיקון לחוק, כפי שמביאים תיקון למס קניה בקשר להעלאת התקרה. העיקר הוא: על אותו סוג של שירות אגרה אחידה ולא מס על סחורה.

בסעיף 36 (א) (4) מפרטות העבירות: העלים, השמיד, שינה או סירב להראות לאדם סוסטן, כל פנקס או מסמך אחר בעל ערך בחקירה הנערכת על פי חוק זה. ולפי סעיפים 23 (ד) ו-27 (ד) מחייבים את המוסר חשבון או קבלה לשמור העתק במשך שנה, אחר-כך הוא יכול לעשות עם מסמכים אלה כרצונו. אנחנו מציעים לתקן את הסעיף ולכתוב שהאדם שהשמיד פנקס וכו' יהיה עבריין אם השמידו לפני תום תקופה של שנה.

היו"ר ב. אבניאל:
אני חייב לציין שנציגי לשכת המסחר הביאו את הדברים בצורה מאוד בהירה, ואין לי ספק שהוועדה תקדיש תשומת-לב רצינית להשגותיהם. אני בטוח שחלק מההשגות בוודאי יתקבלו על-ידי הוועדה כולה, כולל נציגי הממשלה.

אם החברים ירצו להציג שאלות, אנקדם להתרכז רק בשאלות היסודיות.

לי יש שלוש שאלות המוסבות לצד הכולל של הבעיה. הרי זה רק חוק מסגרת, הוא אינו מחייב את השר או את הממשלה לפקח ולצוות לפעול באותה צורה שאתם הבאתם. השר ישתדל שבמקרים מסויימים לא יפעיל חלק גדול מהתקנות, הוא יפעיל את התקנות בשעת חירום מסו. מדוע, אם כן, אתם חוששים בכל-זאת?

(ב) חוק כזה האם יועיל למשק, לדעתכם, או עלול להכביד עליו? כי אני מניח שגם דעתכם היא שבכל מדינה מודרנית הממשלה חייבת להתערב ולפקח כדי למנוע ניצול לרעה.

(ג) כיצד אתם הייתם מבטיחים להציע לנו נוסח, המכריז בין שני טיפוי מצביי חירום: שעת חירום רגילה, שאנו נמצאים בה זה שמונה שנים - ועלולים להסצא עוד 18 שנה - ושעת חירום כמו ערב מבצע סיני.

מר בקרמן:
לשאלה הראשונה - נכון שזה חוק מסגרת, וכל חשונתינו הכבדים הם דווקא מפני שזה חוק מסגרת - לאחר שהחוק מקבל את אישור הכנסת לשר יש סטכוריות רחבות מאוד מבלי להזדקק לאישור הכנסת. נכון הדבר שיתכן ואין כוונה להפעיל את

כה

החוק הזה בצורה דרסטית על כל סעיפיו, אבל לנו יש נסיון והנסיון אומר שהוטלו עלינו תשלומי חובה והטלים ללא כל הצדקה. היתה תקופה שהוטר הפיקוח על מתכות ובאותו זמן כל משלוח שנכנס לנטל היה פטור מכל תשלום חובה. באותו יום היה מלאי שהיה אצל הסוחרים והרשות הטוטמכת החזיקה את ידה עליו, כלומר אסור היה להשתמש בו בלי הוראות ברור שברגע שהוטר הפיקוח המלאי שהיה בטחון אצל הסוחר והמלאי שהיה בטחוני המכס היה חופסי - מי ששילם את המכס יכול לסחור באופן חופסי. אבל מה קרה? הכריחו אותנו לשלם על יתרת המלאי תשלום חובה שהוטל עוד בזמן שהיה פיקוח. בזמנים של פיקוח, אם שלמתי 30 ל"י תשלום חובה על טובה, הרי לא מכיסי שלמתי, המפקח הבטיח לי מחיר מכטיטום, אני עשיתי רק סירות, גביתי בטביל האוצר 30 ל"י. אבל ברגע שהוטר הפיקוח המחיר נתון לתנודות השוק, ולטרות זאת הפלו בין המלאי שנשאר אצלי ובין שכני שקיבל את החומר מחוץ לארץ. ואז אני שלמתי בגלל זה שהחוק לא היה ברור, המסגרת היתה נוקשה מאד, ולפני הניסוח הוא לא היתה לי כל אפשרות להגיד: אין אתם צודקים. אילו המסגרת לא היתה כה כללית הטר לא יכול היה לגבות סכומים אלה.

ז. ש. רוזנברג:

מהו ההבדל בין המקרה שאתה מביא ובין אדם זה שהיה לו מלאי וכבר שילם; או בין מי שקנה יום קודם, ומחיר השוק היה גבוה, ובין זה שקנה כעבור יום כשהמחיר ירד?

מר בקרמן:

לפי הצדק והיושר, ברגע שמי שיריס את הפיקוח הרשות הטוטמכת צריכה להחזיר את הסכומים שהטילה. אסור לשאלה השניה זה ענין של מסחר והכל תלוי במזל - אחד קונה במחיר מסויים ומחר המחיר יכול לעלות או לרדת; זה ענין של זריזות, קשרים, ובכלל ענין של מסחר.

לשאלה השניה של היו"ר - אנחנו לא נתעלם

מכך שבשעת חירום מטש הכרחי שבמדינה כמו שלנו, שאין לה חומרי גלם מסלה, תהיה התערבות מצד הממשלה. אנגליה היא ארץ מאד ליברלית, אבל היא עשתה זאת בשעת חירום. אך אילו הייתי נמצא בחוץ לארץ והייתי רואה חוק כזה הנמצא בתוקף משנת 1948, מאז מועצת המדינה הכריזה על שעת חירום, וחוק זה קיים לעולם ועד - זה היה משפיע עלי בצורה רעה. שבשעת חירום מעין זו, כשנוטעים המוני תיירים, יהודים ולא יהודים, יהיה סעיף לפיו אפשר לסנות קומיסר - זה לא כל-כך מתקבל על הדעת. אינני מתאר לעצמי שמדינה דמוקרטית יכולה להרשות לעצמה להחזיק חוק כזה בזמנים רגילים.

לשאלה השלישית - היה בדעתי להציע לקבוע

שעת חירום פירושה תקופה שבה קיים איום מטשי מצד גורם חוץ לבטחון המדינה, או מחסור וקשיים באספקה הנדרמים מגורמי חוץ. אבל פה מדובר על שעת חירום "נורמלית", ויכול להיות שנחיה הרבה זמן בשעת חירום כזאת. אנחנו חוששים שתקנות לשעת חירום יהיו אמצעי להתערבות יתר של הממשלה בעסקי הפרט.

ב. אזוביה:

ברצוני לשאול אתכם האם הייתם מעדיפים מצב בלי חוק, אשר יש בו סכנויות לשעת חירום הניתנות כמו שהן, והממשלה משתמשת בהן, או שלא ישתמשו בהן ובחוק כזה. נתקלתי בשאלה זו כאשר אמרת איזה רושם עושה חוק זה. יכול להיות שהרושם הוא די כבד, אבל המציאות בלי החוק היא מציאות יותר חסורה. הממשלה יכולה להטיל פיקוח לפי החוק הבריטי והחוק הטועז בא להכניס את הסכנויות לשעת חירום בחוק רגיל. יכול להיות שהרושם הפסיכולוגי הוא רע מאד מפני שזה חוק רגיל, אבל אל נשכח שהתקנות לשעת חירום מרחיקות לכת בחוסרתן. אני שואל האם אין להעדיף את החוק תחת להטיל פיקוח לפי תקנות לשעת חירום?

מר בקרמן:

אנו לא שללנו את החוק כולו, אנחנו באנו להציע תיקונים ושינויים. אילו היו שואלים אותי בתור אזור חוץ מה עושה רושם יותר טוב - תקנות הקיימות או החוק הזה - הייתי הבכר את המסורת המינימלית.

לרוגפה: ההגדרה של "פעולה חיונית" היא יותר ליברלית בתקנות הקיימות מאשר בחוק הטוצע.

היו"ר ב. אבניאל:
אני מודה לנציגי לשכת המסחר, הוועדה תדון בכבוד ראש על הצעותיכם ותחליט כאשר תחליט.

ד"ר לפטיץ:
אני רוצה להביע את תודתי על סבלנות הוועדה ועל תשומת-הלב. סתוך הטאלות שנשארו אני רואה שהוותרו אי-אלה נקודות שהיינו מעוניינים להבהיר לא רק לטובת המסחר אלא לטובת הכלל, ואנו מקווים שתדונו בכבוד-ראש על הצעותינו ותקדישו להן תשומת-לב מיוחדת.

היו"ר ב. אבניאל:
אני מקדם בכרחה את נציג התאחדות האכרים. מבקש את טר שלום להביא לפנינו את הטנות התאחדות האכרים לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים.

טר שלום:
לסעיף 1 - הגדרות. להגדרה של "שירות" אני רוצה להעיר, כי הגדרה דושה הובאה בזמנו בחוק הבולים. אנחנו גורסים שאין מקום לשינוי ספורט של הטוטג "שירות" וכי יש להשאיר אותו כפי שהוצע.

אשר להגדרה של "פעולה חיונית", אנחנו מציעים להשמיט סתוך ההגדרה את עניני היצוא והייצור, קליטת עולים, שיקום חיילים או נכי מלחמה. כמו כן בפסקה בה נאמר "פעולה הנראית לטר" יש לפרט את המקרים במקום הטלה "הנראית". אנחנו מציעים לשים נקודה אחרי הטלים "שירותים סדירים".

לסעיף 3 של החוק (היסוד לשיטוט בסמכות) אנחנו מציעים לצרף סעיפים 5 (ד) (2), 6 (ב) (2) ו-13, וכן להעניק לכנסת, או לאחת סוועדותיה, את הסמכות להגבלת התוקף או ביטול צו או תקנה הנובעים מחוק זה.

בסעיף 5 אנחנו מציעים לכתוב אחרי הטלה "מצרך" את הטלים "בר פיקוח".

בסעיף 8 (א) נאמר: "שר רשאי, בצו, להטיל על בעלו של מפעל העוסק או הנועד לעסק, בפעולה חיונית, חובה להפעיל את מפעלו לפי הוראות השר, או איסור להפסיק את פעולת המפעל". סעיף זה לא צריך להיות כה סתמי. יש להכליל בו רווח סביר.

בסעיף 9 (א) יש לפרט את המקרים בהם ניתנת הסמכות לשר לסנות מפקח מורסה. אנו סבורים שזה צריך להיות במקרה שיש במפעל הנהלה נושלת או אם בעל המפעל לא סלא אחרי הוראות הצו. כמו כן יש לחייב את המפקח במטירה על סודות המפעל. סינוי המפקח צריך להיות קשור רק בעניני יעילות. אנו מציעים שהסינוי ייעשה לפי סעיף 12, כלומר "ניתן צו לפי פרק זו, המחייב אדם לבצע פעולה מסויימת ואותו אדם נסנע טלבצע את הפעולה כולה או בחלקה, ולדעת השר שנתן את הצו אין סיבה הטצדיקה היסנעות זו, רשאי השר לסנות אדם לסם ביצוע הפעולה, כאמור בצו".

אני חוזר לסעיף 7 (ב) (1) (2). אנחנו גורסים שצריכה להיות ועדה שהיא תחליט על קביעת הסחירים. אנו מציעים נוסח זה: "בהעדר הסכמה מצד המוכר תוכרע האנחה על-ידי ועדה שתמונה על-ידי שר המספטים בהרכב של שלושה, יו"ר - שופט שלום, נציג הרשות המוסמכת ונציג הענף הנוגע בדבר, ובסמכותה לדון לפי סעיף 15 (ג)".

בסעיף 9 אנו מציעים להוסיף סעיף קטן (ד) בזו הלשון: "תוקפו של צו סינוי, של ספק סורסה בספעל, יהיה לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים. כעבור שני חדשים טיום הסינוי רשאי בעל הספעל או הנהלתו לפנות לוועדת העררים ולתבוע את ביטול חידוש הסנוי של הספק בכל או החלפתו בספק אחר בנימוקים סבירים. דחתה ועדת העררים תביעה זו רשאי בעל הספעל לחדש את תביעתו כעבור 2 חדשים לאחר סתן ההחלטה האחרונה."

בסעיף 15 (ב) (סינוי ועדת עררים) אנו מציעים ששני החברים הנוותרים, סלבד היו"ר שהוא שופט, לא יהיו עובדים בשירות המדינה. כי יתכן שהפקידים שיסבו בוועדת העררים יהיו פקידיו של אותו סר הנותן את הצו ויכול להיות מצב לא נוח בקבלת החלטה. לכן אנחנו מציעים או שטר המציעים יסנה את הוועדה או ששני חבריה יהיו בציגי ציבור.

בסעיף 16 (א) אנו מציעים להסמיט את הטלים "לפי הפרק השני", כדי לאפשר לוועדת העררים לדון בכל סעיפי החוק.

בסעיף 16 (ב) אנו מציעים שיו"ר הוועדה יהיה רשאי, לפי בקשה מיוחדת שתוגש על-ידי הסעורה, לדון בערר שיוגש גם לאחר תום 15 יום כאסור בסעיף (א), אם ימצא היו"ר בנימוקים סבירים, בין אם הוגש כבר ערר באותו ענין ובין אם לא. הכוונה היא שיכולים לחול דברים אחרי 15 יום היכולים לשנות את המצב ולהופיע בנימוקים חדשים.

כסו כן אנחנו מציעים להוסיף בסעיף 16 סעיף קטן (ד) כדלקמן: "אין זכות ערעור על החלטות ועדת העררים שנתקבלו על ידה פה-אחד."

אחריו יבוא סעיף קטן (ה) בזו הלשון: "שר המשפטים יסנה ועדת עררים עליונה שבמסכותה לדון בעררים לפי סעיף 16 על כל סעיפי המסנה."

בסעיף 18 (א) (1) (2) הצעתנו היא להוסיף אחרי הטלה "סצרך" את הטלים "בר-פיקוח".

לסעיף 22 (1) ו-(2) יש לנו תיקון טכני: להוסיף את הטלים "שעסקו או חלק מעסקו הוא יבוא או מכירת אותו סצרך".

בסעיף 28 (חיפושים ותפיסות) אנחנו מציעים שאחרי סעיף קטן (א) יבוא פטיק ואחריו יבואו הטלים "ואם לא הוגשה תביעה משפטית בקשר לנתפס תוך חודש ימים טיום התפיסה יוחזר הסצרך לבעליו".

אנו מבקשים שוועדת הכלכלה של הכנסת תסליץ בפני שר המשפטים לכלול במסגרת סדרי הדיון (תקנות שיותקנו על-ידי שר המשפטים) תקנה שתחייב את הסמכות המשפטית לקבוע סדרי דיון שהירים בקשר למצרכים העלולים לאבד מהאקטואליות שלהם במקרים של דיון סטוסך. הוראה זו יכולה להכלל בתור תוספת לסעיף זה.

בסעיף 31 אנחנו מציעים שבמקום "שלושה חדשים" יהיה כתוב "חודש אחד", וכן "אחרי הסכר יוחזר טכום הפדיון לאותו אדם טסנו נתפסה הסחורה".

אחרי סעיף קטן (2) יבוא סעיף (3) לאסור: "אם לא הוגשה תביעה פלילית תוך התקופה האסורה בסעיף הקודם, בגלל העדר האפשרות לקבוע מי בעל הסחורה שנתפסה, ינהגו בפדיון כאסור ב(2)". סעיף קטן (3) ייהפך ל-(4) וסעיף קטן (4) ל-(5).

סעיף 35 מטטיף את הסדר להטיל כל טיפוי קנסות, תשלומי חובה וכו'. אנו מציעים לבטל את תשלומי החובה והמסים ולהגביל את סמכות הסדר בהטלת אגרות בלבד. כן יש לקבוע בחוק את סכסיסום האגרה.

בסעיף 36 (4) אנחנו מציעים להוסיף: "לפני תום שנה סיום העיסקה או הסרות שהוא נשוא החקירה, יהיה חייב כאמור בסעיפים 23 (ד) ו-27 (ד)".

היו"ר ב. אבניאל:
יש לי הרושם שההערות שלכם זהות עם ההערות ששמענו קודם כפי נציגי לשכת הכסדר. זה דבר לגיטימי שגופים שונים יושבים ודנים יחד על הערות שותפות. אילו ידענו זאת היינו מוטינים אתכם להופיע יחד בפני הוועדה.

ברצוני לשאול אותך בכנות: טהי דעת התאחדות האכרים על החוק הזה - סלבד ההערות שהשמעת - האם לדעתה החוק הזה עלול להכביד ואם כן - אבקשך להביא הוכחות ודוגמאות, אם לא - אנו רוצים לשטוע "לא" ספורט, או שאם היו טכניסים תיקון זה או אחר הייתם מקבלים את החוק.

ש. שורט:
היה חשוב להביא דוגמאות מהמציאות החקלאית, כי דבריו היו כלליים. היה טוב אילו נתת דוגמאות לכל אותן ההצעות שאתה מציע, אני סתכוון לדוגמאות מהמציאות החקלאית בארץ, דברים מסשיים שיראו לנו במה עלול לפגוע חוק זה.

היו"ר ב. אבניאל:
אם אדוני אינו יכול להשיב כרגע על שאלות אלה ניתנת לו שעות להשיב כעבור שבוע-שבועיים.

מר שלום:
אשר לשאלת היו"ר - התאחדות האכרים איננה שוללת חוק זה, אבל אינה חושבת שיש לבסס אותו בצורה כזאת ההופכת אותו לטכסיר שעלול להכביד מאוד, גם בתקופה שאיננה תקופת חירום, על חופש הכלכלה. אסנס אין לי כעת הצעה כיצד לבסס מה פירוש שעת חירום, אבל צריך לצמצם את הסמכות לפי חוק זה בזמנים כשאין הצדקה אובייקטיבית לכך.

אשר לשאלת חה"כ שורט, הערותי באמת היו כלליות, אוכל להעביר דוגמאות קונקרטיות בכתב.

היו"ר ב. אבניאל:
קיבלתי סכתב משר הפיתוח בקשר להמצאת הדו"ח של ועדת החקירה לענין חברת האשלג. (קורא את הסכתב) לאור הסכתב הזה אני קובע, בהתאם להחלטתנו מהישיבה הקודמת, שעל ועדת המסנה להביא את מסקנותיה בענין ים הסלח לפני סליאת הוועדה לא יאוחר מה-15 בחודש זה. לפי הסכתב הזה אין כל סיכוי שנקבל בקרוב את הדו"ח הזה. ידוע לי שוועדת המסנה, בראשותו של חה"כ אולמרט, יושבה, דנה בענין וסיכטה שעל כל חבר-ועדה להגיש הצעה לסיכום. אני מבקש שיו"ר ועדת המסנה יביא את הסלצות הוועדה לסליאת ועדת הכלכלה ביום ג' הבא, כלומר ב-15 לח.ז.

מ. אולמרט:
יש סיכוי שנגיבא הסלצות, אבל לא ברור לי אם ועדת המסנה תגיע לנוסחה אחידה.

היו"ר ב. אבניאל:
אשר לחוק הנדון, אני מציע שעוד לא נמנה ועדת מסנה. בישיבה הבאה נשמע את נציגי המססלה ואח"כ נחליט.

אני מבקש שנשמע גם צרכנים.

ג. אזניה:

היו"ר ב. אבניאל:
אנו נוהגים לקבל גופים שפונים אלינו.
גם חבר ועדה יכול להציע להזמין גוף מסויים.
אם תדאג שאיזה גוף מייצג ושולט על החומר יופיע - אין טניעה שנקבל
את נציגיו.

הישיבה נועלה בשעה 12.25.